

Hur de vilda djuren fångades

Ur boken Med lag och slag
Utgiven 1967 Av Sven Rydstrand

Egendomligt är att ganska få vargar förekommer i Tunge härad under 1600- och 1700-talen. De enda uppgifterna om fångade vargar finns i 1699 års dombok. Vid tinget på Kviström i juni detta år uppviste nämligen bonden Oluf Andersson i Skree ett gammalt vargskinn efter en varg som han skjutit för ungefär ett år sedan. Vid samma tillfälle framträdde också John Andersson i Torp, Tolle Johnsson i Röstan och Hans Johnsson, vilka uppvisade fyra unga vargar, som de hade dödat. De fick sin rättvisa ersättning men hörs sedan inte mera av.

Däremot förekommer uppgifter i protokoll från början av 1700-talet att man satte upp giller ute i markerna för att fånga rävar. Det kunde någon gång leda till olyckor, såsom framgår av nedanstående protokoll från år 1711:

Änkan hustru Kerstin Carlsdotter, som har sitt tillhåll vid Ferlebo, giver klageligen till känna, hurusom en hennes lille omyndige son, Carl Helgesson, på sjunde året, den 21 sistlidne december följde nämndemannen Oluf Olufssons i Önne vallbarn, som gingo i valle med nämndemannens boskap, nämligen tjänstepigan Barbro Jönsdotter och pojkens syster Elna Helgesdotter, och då olyckeligen uti marken omkom under en stock, som nämndemannen uppsatt uti marken till att fånga rävar lämnande under rättens omprövande huru nämndemannen, som gillret uppsatt, bör anses.

Nämndemannen tillstår att han uti sin mark uppsatt ett giller eller stock till att fånga rävar med, men vet intet om pojken är bliven död under stocken eller icke. Det är henne lett nog att pojken skulle så ynkeligen omkomma.

Kronans befallningsman inlade en synerannsaking, upprättad av länsmannen välaktade Ludvig Tack och tvenne nämndemän, Christopher i Tyfft och Gunnar i Berg, samt tvenne bönder, Måns och Ifwer i Lågum samt Anders i Bäckevall, vilka varit i Önne och besiktigat gillret och pojken, däruti förmäles att de den 25 december varit på platsen, där olyckan timat. Då berättade vallflickan för dem att barnet skulle blivit omkommet uti rävestocken, men trosspojken hade sagt att när han jämte dragonen kom till skogen för att söka efter barnet, så låg det på backen strax intill stocken. Vallbarnen berättade att stocken föll över barnets skuldror. Barnet blev blått i dess vänstra sida ungefär som en knytnäve, jämväl fick en röd fläck på den ena skuldran. Vidare fel syntes ej utom vid stocken, där på ena sidan syntes i mullen ett spräckande, liksom om någon hade trampat med en sko. Nämndeman Gunnar i Berg berättade att han med sitt spö tog märke från spärränden och till gillerstocken, så passade det lika med pojkens fot och skuldror, och fläcken på skuldrorna var därav skedd.

Vallflickan Barbro Jönsdotter, som ännu ej begått Herrans H. nattvard, dock en 14 eller 15 år gammal, säger att när hon kom hem emot aftonen och saknade pojken, gick hon med pojkens syster åstad att söka honom, då fann de honom liggande under stocken död, dragandes honom under stocken på backen, och när det var skett kom tjänstedrängen Oluf Hansson och dragonen Nills Nillsson samt trossdrängen Hans Swensson. De togo honom upp och förde honom hem på en häst. Berättar ock att nämndemannen har fyra saxgiller ute i marken, varunder han fångar ekorrar och harar, det nämndemannen icke heller kunde neka till.

Rätten frågade nämndemannen om han har låtit vid kyrkan förkunna och pålysa om stockens uppsättande, vartill han svarade nej och menade att hans grannar väl hade kunskap om den.

Nämndemannen Oluf Olufsson i Öne fick bota 40 marker silver för att han olagligen uppsatt stocken och ej pålyst densamma samt 40 marker för dråpsmål vid djurfångst. Dessutom fick han ersätta pojken moder med 3 daler silvermynt samt blev avsatt från sin nämndemanstjänst, eftersom han lag och kungliga stadgar uppsåtligt åsidosatt. Han blev dock senare återigen insatt som nämndeman i rätten.